

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESČIO ĮSTATYMO NR. IX-751 19 STRAIPSNIO
PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo projektą (toliau – Projektas) rengti paskatino priežastys, susijusios su didėjančia metine infliacija. Pagal statistikos departamento pateiktus duomenis metinė infliacija siekia 14,1 proc., o nuolat atnaujinamos prognozės rodo, kad iki 2022 m. pabaigos ji gali viršyti ir 15 proc., didesnio šoko scenarijaus atveju šalies ekonomika po ilgo laikotarpio gali patirti ir recesiją.

Metinei infliacijai daugiausia įtakos turėjo šilumos, degalų ir tepalų, kietojo kuro, pieno ir jo produktų, dujų, elektros, duonos ir grūdų produktų kainų padidėjimas.

Duomenys rodo, kad pigiausių maisto prekių krepšelis šiuo metu brangiausias nuo 2017 metų. Pagal kainų šuolį Lietuva – viena iš lyderių Europos Sąjungoje. Prekybos tinkluose per metus brango 44 prekės iš 52, esančių būtiniausių maisto produktų krepšelyje. Kai kurie produktai brango net kelis kartus. Pavyzdžiui, pomidorų kaina per metus pakilo 88 proc., pigiausias saulėgrąžų aliejus – 53 proc.

Pabrėžtina, kad vykstantis karas ir pasikeitusi geopolitinė situacija regione keičia ir infliacijos priežastis. Jos tampa daug mažiau prognozuojamos. 2022 m. sausio mėnesį buvo tikėtasi, kad dėl sutrūkinėjusių tiekimo grandinių išsibalansavusios žaliavų rinkos dar šiemet po truputį atgaus pusiausvyrą, o energetikos kainų krizė turėtų palaiapsniui mažėti, bet Rusijos karas Ukrainoje tokius lūkesčius stipriai apsunkina. Rusija ir Ukraina yra itin svarbios žemės ūkio žaliavų ir pramoninių metalų rinkos tiekėjos, tad neišvengiamas šių valstybių eksporto nuosmukis paveiks minėtų žaliavų kainas tarptautinėse rinkose.

Itin didelį nerimą kelia ir Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (VERT) pateikta informacija, kad nuo 2022 m. liepos mėn., jei valstybė neįsikiš į kainų reguliavimą, elektra brangs iki 50 proc., o dujos jas naudojantiems maistui gaminti brangtų 100 proc., o jomis besišildantiems namus – ir iki 200 proc.

Augančios maisto, elektros ir dujų kainos verčia apsvarstyti galimybę bei būtinybę pakeisti ir papildyti atitinkamus teisės aktus, kad finansinė parama per mokesstinės naštos mažinimą pasiektų žmones, kuriems sunkiau susimokėti už minėtas paslaugas. Atsakomybę *ad hoc* turėtų prisiimti valstybė, o ne perkelti ant vartotojų pečių.

Įstatymo projektas parengtas atsižvelgus į dabartinę padėtį – siekiama sumažinti maisto produktų ir energijos kainas vartotojams, nes dauguma šalies gyventojų, gaunančių mažas ir vidutines pajamas, didelę dalį savo finansų vis dar turi skirti būtiniausiems maisto produktams įsigyti ir komunalinėms paslaugoms apmokėti, todėl PVM lengvata sumažintų šią naštą. Tai būtų viena iš antiinfliacinių priemonių tiesiogiai darančių teigiamą įtaką vartotojų elgesiui.

Projektu siekiama nustatyti lengvatinį 9 proc. PVM tarifą būtiniausiems maisto produktams, kurių sąrašą galėtų nustatyti Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija. Šiuo projektu taip pat siekiama buitiniams vartotojams nustatyti 9 proc. lengvatinį tarifą elektros energijai ir gamtinėms dujoms.

Tokiu būdu pagrindinių maisto produktų kainos galėtų pastebimai sumažėti, o dėl didesnio vartojimo ir mažesnio iš kaimyninių šalių įvežamų prekių kiekių didėtų maisto produktų apyvarta, būtų apsaugoti Lietuvos prekybininkai ir tiekėjai. Taip pat svarbu pabrėžti, kad Projektas leistų veiksmingai amortizuoti didėjančias šilumos, elektros ir dujų kainas. Siūlomas būdas būtų efektyviausia priemonė stabdant energijos kainas, ypač valstybės reguliuojamame sektoriuje.

Ši lengvata turėtų galioti iki tol, kol bus vartotojams užtikrintos konkurencingos kainos, todėl Projekto nuostatose numatyta, kad PVM lengvata būtų taikoma iki aiškos datos, šiuo atveju – iki

2023 m. gruodžio 31 d. Ši nuostata suponuoja galimybę Lietuvos Respublikos Seimui atskiru teisės aktu pratęsti arba panaikinti PVM lengvatos galiojimą.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatoriai – Seimo nariai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu galiojančiame įstatyme lengvatos nenumatyta.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma papildyti 19 straipsnio 3 dalį, kuriame numatoma, kad lengvatinis 9 procentų PVM tarifas būtų taikomas būtiniausiems maisto produktams bei paslaugoms, tiesiogiai susijusioms su maitinimu. Tai sukurs palankias konkurencines sąlygas Lietuvos maisto tiekėjams ir gamintojams bei veiksmingai padės sumažinti neigiamus ekonominius padarinius.

Projektu taip pat siūloma papildyti to paties straipsnio 3 dalį nauju punktu, kuriuo būtų nustatyta, kad lengvatinis 9 proc. PVM mokestis būtų taikomas elektros energijos ir gamtinių dujų tiekimui buitiniams vartotojams.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Atsižvelgiant į Biudžeto sandaros įstatymo 17 straipsnio 2 dalies nuostatas, jog trejų biudžetinių metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų konsoliduotos visumos planuojamų rodiklių projektas rengiamas remiantis Vyriausybės programa, Lietuvos stabilumo programa, Valstybės pažangos strategija <...> manytina, kad turėtų būti gauta Vyriausybės, kaip biudžeto planuotojos, nuomonė dėl siūlomo teisinio reguliavimo. Taip pat atsižvelgiant į tai, jog Projektui taikoma PVM direktyva ir remiantis subsidiarumo principu, Vyriausybė iki Projekto priėmimo Seime turėtų Europos Komisijai pranešti apie lengvatinio PVM tarifo taikymą.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymas turės teigiamą įtaką verslo sąlygoms ir jo plėtrai, teigiamai atsilieps maisto ir prekybos pramonei bei šalies ūkio augimui.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija, atsižvelgdama į šio Projekto 1 straipsnio reglamentavimą, turės priimti poįstatyminį teisės aktą, numatantį būtiniausių maisto produktų sąrašą, kuriam bus taikomas lengvatinis PVM tarifas. Šio Projekto 2 straipsnio nuostatų taikymo tvarką taip pat nustatys Lietuvos Respublikos Vyriausybė

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštaruja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisės aktams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projekto įgyvendinimui reikalingas lėšas bus pavesta apskaičiuoti Lietuvos Respublikos Vyriausybei arba jos įgaliotai institucijai iki šio įstatymo įsigaliojimo

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Nėra gauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„lengvatinis PVM“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Teikia

Seimo nariai: